

B i j l a g e 3 :
H a n d l e i d i n g a a n l e g

Handleiding aanleg en onderhoud van bossingels rond bedrijven in het buitengebied

Doel handleiding

Met deze handleiding willen wij u adviseren over de aanleg en het onderhoud van bossingels rond bedrijven. Daarnaast willen we via deze handleiding adressen doorgeven van instellingen die u kunnen helpen deze aanleg te realiseren.

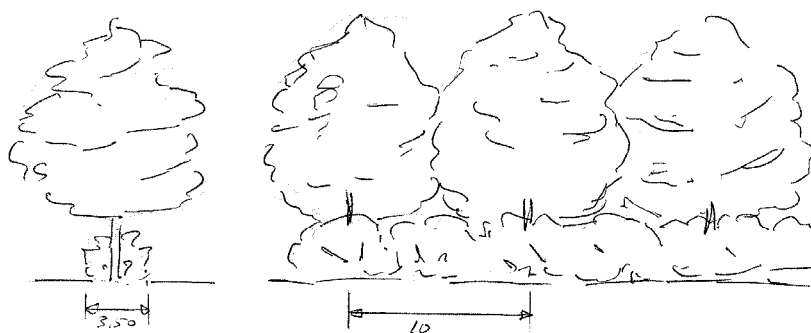
Doel bossingel

Het doel van het aanleggen van een bossingel is om de bedrijfsgebouwen groen aan te kleden. Op deze manier kunnen ze opgenomen worden in het groene karakter van het landschap. Hierdoor blijft het landschap van Boarnsterhim aantrekkelijk voor de bewoners en de bezoekers. Daarnaast kunnen ze dienen als biotoop voor vogels die daarin hun voedsel zoeken en kunnen nestelen.

Aanleg

Voor het aanleggen van een bossingel wordt bosplantsoen toegepast. Dit zijn zaailingen van bomen en struiken dat ongeveer 3 jaar oud is. Dit plantmateriaal is te verkrijgen in verschillende levermaten. Deze levermaat staat voor de lengte van het plantmateriaal. Bosplantsoen met levermaat 100/125 is 100 tot 125 cm lang.

Een bossingel kan in verschillende breedtes worden aangelegd. De minimale breedte is echter 3,50 m. Dit is gerelateerd aan de maximale hoogte en breedte van de meeste struikvormende soorten. Een voorbeeld van een struikvormende soort is de meidoorn. Voor een goede groene aankleding van bedrijfsgebouwen zijn boomvormers en struikvormers nodig. De struikvormers zorgen voor de aankleding tot 3,50 m hoogte en de boomvormers zorgen voor de aankleding op grotere hoogte. Zie hiervoor de onderstaande afbeeldingen.

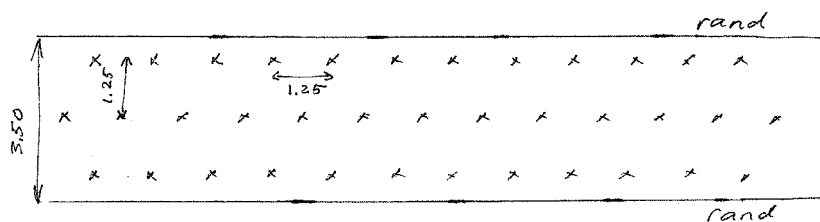
Doorsnede en aanzicht bossingel (doorsnede variant minimale breedte)

Vanwege de landschappelijke situering van de bedrijfsgebouwen vragen wij u om zoveel mogelijk streekeigen plantmateriaal te gebruiken. Dit zijn soorten die passen in het kleipolderlandschap en het veenpolderlandschap. Zie hiervoor de onderstaande schema's.

Kleipolderlandschap		Veenpolderlandschap	
Rest van deze gemeente		Warten, Alde Feanen, Aldeboarn, Terherne	
Boomvormers	Struikvormers	Boomvormers	Struikvormers
Es	Kruisbes	Zachte berk	Kruisbes
Zwarte els	Zwarte bes	Es	Zwarte bes
Ratelpopulier	Framboos	Zwarte els	Framboos
Veldesdoorn	Gelderse roos	Lijsterbes	Gelderse roos
Schietwilg	Kardinaalsmuts	Ratelpopulier	Krent
lep	Gele kornoelje	Vogelkers	Liguster
	Rode kornoelje	Schietwilg	Sporkehout
	Liguster		Vlier
	Eenstijlige meidoorn		Geoorde wilg
	Hondsroos		Grauwe wilg
	Sleedoorn		Kraakwilg
	Vlier		Laurierwilg
	Amandelwilg		
	Bittere wilg		
	Katwilg		
	Kraakwilg		

Om de bossingel aantrekkelijk te maken voor vogels adviseren wij u om een aandeel besdragende soorten toe te passen. Naast het feit dat ze als voedselplant dienen voor vogels, is de bloei en de vruchtdracht mooi om te zien.

We adviseren u om tenminste 3 rijen bosplantsoen aan te planten; beter is om 5 rijen aan te planten. De afstand tussen de rijen moet minimaal 1,25 m en bedragen. De plantafstand in de rij moet minimaal 1,25 bedragen. Het plantverband moet driehoeksverband zijn. Met deze opzet heeft u snel een dichte bossingel. Wij adviseren u om een beperkt aantal soorten toe te passen en de soorten groepsgewijs aan te planten. Hiermee voorkomt u dat het assortiment na de dunning ontmengd wordt. Tot slot moet het bosplantsoen zo geplant worden dat na de dunning, zowel het aandeel aan struikvormers als het aandeel aan boomvormers voldoende is. (Onder het kopje 'Onderhoud' wordt het dunnen nader toegelicht).

Opzet plantverband

Als de grond niet verdicht of verslempd is hoeft er geen grondbewerking plaats te vinden. Hiermee wordt de groei van ruigtekruiden verminderd. Als de grond wel verdicht of verslempd is moet de plantstrook gefreesd, gespittfreesd of gespit worden.

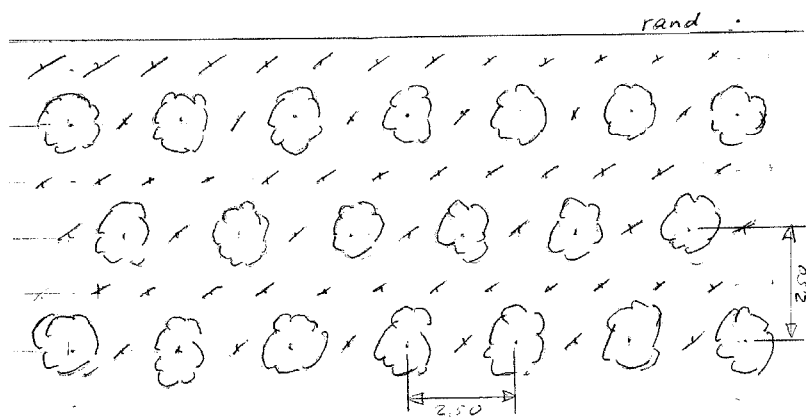
Als u het aanleggen van een bosstrook laat uitvoeren door een bedrijf adviseren wij om het inboet direct mee te nemen in de offerte. Inboet is het vervangen van gestorven beplanting. U moet echter wel aan kunnen tonen dat de sterfte niet het gevolg is van verdroging of slecht onderhoud. Dit is bijvoorbeeld maaischade of laten overgroeien door ruigtekruiden.

Het leveren en planten van bosplantsoen kost ongeveer € 12/are inclusief btw. De te planten oppervlakte, grondbewerking en soortkeuze zijn van invloed op de hoogte van de werkelijke kosten.

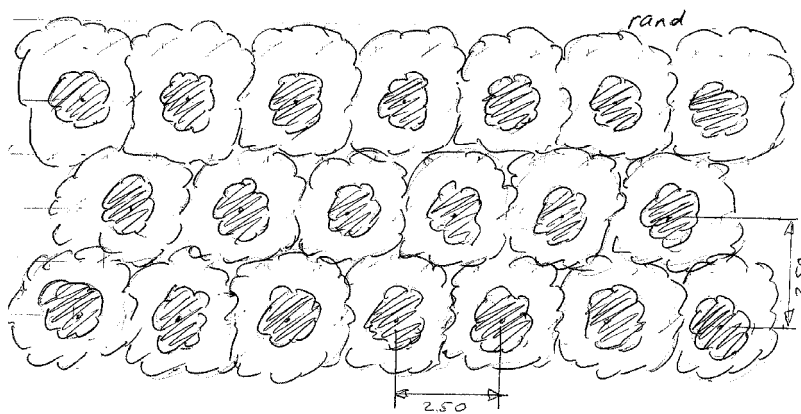
Onderhoud

Om het bosplantsoen te helpen in hun concurrentiestrijd tegen de ruigtekruiden is het verstandig om ze de eerste 3 jaar, 2 keer per jaar uit te maaien met een bosmaaier.

Als bosplantsoen met een plantafstand van 1,25 x 1,25 m is geplant, is er snel een dichte begroeiing gevormd. Het nadeel hiervan is dat het bosplantsoen geen ruimte heeft om uit te groeien. De beplanting drijft elkaar als het ware omhoog waardoor er een stakerige bossingel ontstaat. Dit kan voorkomen worden door de beplanting te dunnen. Daar dient na ongeveer 6-8 jaar na aanplant mee te worden begonnen. Om te voorkomen dat de strook te breed wordt moeten de buitenste randrij gekapt worden. Om de resterende beplanting de ruimte te geven om, met name in de breedte, uit te groeien; moet deze gedund worden. Hiermee worden boomvormers en struikvormers die uit moeten groeien rondom vrij gekapt. Hoewel het beeld na de ingreep open is, groeit het na verloop van tijd weer dicht.

Situatie na dunning

Situatie een aantal jaren na de dunning

Adressen

Tot slot hieronder een aantal contactgegevens van een aantal organisaties doorgegeven die u kunnen helpen bij het realiseren van uw bossingel.

Landschapsbeheer Fryslân heeft een project 'Boeren planten bomen'. Dit is het vervolg van 'Kijk mijn erf'. In kader van dit project mogelijk om bosplantsoen te bestellen.

www.landschapsbeheerfriesland.nl

Voor het onderhouden van een bossingel is het mogelijk om subsidie te krijgen in het kader van Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (S.A.N.). Dienst Landelijk Gebied noord regiokantoor Groningen kan u kosteloos adviseren over de subsidiemogelijkheden. Het telefoonnummer is 050-317 85 00.

Daarnaast kunt u informatie over subsidiemogelijkheden krijgen bij het Samenwerkingsverband Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Fryslân. www.sanl-fryslan.nl.